

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)**

«

»

Кафедра захист рослин

**VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»,
присвячена 90-річчю з дня народження
засновника національної моделі органічного
землеробства Семена Антонця**

25 листопада 2025 року

м. Полтава

УДК 632.93

3-38

Сучасні аспекти і технології у захисті рослин : матеріали VII Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 25 листопада 2025 р.). Полтава: ПДАУ, 2025. 159 с.

Міністерство освіти і науки України, Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ), Посвідчення № 695 від 11 жовтня 2025 р. (VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин», присвячена 90-річчю від дня народження засновника національної моделі органічного землеробства Семена Антонця).

У збірнику представлені тези, присвячені сучасним проблемам захисту і карантину рослин, фітосанітарного моніторингу та розвитку агроecosystem України. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, здобувачів вищої освіти та аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських підприємств АПК різної організаційно-правової форми господарювання та всіх, кого цікавить проблематика сучасного захисту рослин в агроecosystemах України.

The collection presents theses devoted to modern problems of plant protection and quarantine, phytosanitary monitoring and development of agroecosystems of Ukraine. The materials are intended for researchers, teachers, graduates and graduate students, specialists and managers of agricultural enterprises of various organizational and legal forms of management and all who are interested in modern plant protection in agroecosystems of Ukraine.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доля Микола Миколайович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри інтегрованого захисту і карантину рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України.

Поспелов Сергій Вікторович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства і агрохімії імені Сазанова Полтавського державного аграрного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського державного аграрного університету (протокол № __ від _____ 2025 року)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

© Полтавський державний аграрний університет, 2025

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

- Галич О. А.** - професор, ректор Полтавського державного аграрного університету, Україна, м. Полтава;
- Маренич М. М.** - доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, директор Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології, Полтавський державний аграрний університет, Україна, м. Полтава;
- Писаренко В. М.** - доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри захисту рослин Полтавського державного аграрного університету, Україна, м. Полтава;
- Тошко К.** - професор, директор Інституту Європейської освіти, Болгарія, м. Софія;
- Гаспарян Г.А.** - професор, завідувач аспірантурою Національного аграрного університету Вірменії, Вірменія, м. Єреван;
- Калініченко А. В.** - доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач відділу відновлювальних джерел енергії, Опольський політехнічний університет, Польща, м. Опольє.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

- Поспєлова Г. Д.** - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Коваленко Н. П.** - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Піщаленко М. А.** - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Самородов В. М.** - доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Шерстюк О. Л.** - асистент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет

ЗМІСТ

Писаренко В. М., Писаренко П. В., Писаренко В. В.	МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПОСТАТЕЙ МАСШТАБУ С. С. АНТОНЦЯ	10
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН В УМОВАХ ОРГАНІЧНОГО ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА		14
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В.	ОПТИМІЗАЦІЯ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ ЗА ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	14
Павленко А. М., Самородов В. М.	СЕМЕН АНТОНЕЦЬ (1935-2022) У КНИЖКОВОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ: З ФОНДУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОУНБ ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО	19
Шиян О. О., Кузьменко Н. В.	ЕКОЛОГІЧНІ АКЦЕНТИ ВИСТАВКИ «СОВІСТЬ ЗЕМЛІ» (ДО 90-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ СЕМЕНА АНТОНЦЯ)	24
Вергунов В. А.	ІНОЗЕМНИЙ ЧЛЕН НААН Ф.Т. МОРГУН (1924-2008), ЩО ЗДІЙСНИВ НАЙБІЛЬШ ЕФЕКТИВНИЙ ТРАНСФЕР ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ АГРАРНІЙ НАУЦІ	28
Кириленко І. Г.	ЖИВ І ТВОРИВ, ВИПЕРЕДЖАЮЧИ ЧАС	35
Опара Н. М.	ЕКОЛОГІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО В ЖИТТІ СЕМЕНА АНТОНЦЯ	39
Шарий Г. І.	СТАЛИЙ РОЗВИТОК – ГЕОПОЛІТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ	43
РОЗДІЛ 2. ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН ТА ЇХ РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ		46
Гуска А. І., Бродська В. Д., Коваленко Н. П.	БІЛА ГНІЛЬ ХРИЗАНТЕМИ (<i>SCLEROTINIA</i> <i>SCLEROTIORUM</i>): ОСОБЛИВОСТІ ПАТОГЕНЕЗУ ТА СТРАТЕГІЯ КОМПЛЕКСНОГО ЗАХИСТУ	46
Коваленко Н. П., Окунська М. О.	БІОЛОГІЯ, ШКОДОЧИННІСТЬ ТА ІНТЕГРОВАНІ МЕТОДИ ЗАХИСТУ РІПЧАСТОЇ ЦИБУЛІ ВІД ЦИБУЛЕВОЇ МУХИ (<i>DELIA ANTIQUA</i> MG.)	49
Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д. Реута О. О.	БІОЛОГІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЧОРНОЇ ПЛЯМИСТОСТІ (<i>MARSSONINA ROSAE</i> (LIB.) DIET.) ТРОЯНД	51
Михайлик М. О., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П.	АНАЛІЗ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ РІПАКУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ХВОРОБ КУЛЬТУРИ	54
Мусієнко Н. О.,	КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ЗАХИСТУ ОВОЧЕВИХ	56

VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин», присвячена 90-річчю від дня народження засновника національної моделі органічного землеробства Семена Антонія. Полтава, 2025

Поспєлова Г. Д.	КУЛЬТУР ВІД ФУЗАРІОЗНИХ В'ЯНЕНЬ	
Пелих В. Ю., Муха Б. Г., Яресько А. О.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ФУНГІЦИДУ ПРЕВІКУР ЕНЕРДЖІ ПРОТИ ХВОРОБ ОГІРКА ЗАКРИТОГО ГРУНТУ	59
Сіренко В. О., Голуб О. Р.	ХВОРОБИ КАЧАНІВ КУКУРУДЗИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОШКОДЖЕННЯМИ КУКУРУДЗЯНИМ СТЕБЛОВИМ МЕТЕЛИКОМ І БАВОВНИКОВОЮ СОВКОЮ	61
Чамара Р. С., Коваленко Н. П.	САМШИТОВА ВОГНІВКА У ЗМІШАНИХ НАСАДЖЕННЯХ: РИЗИКИ ТА АДАПТАЦІЯ	65
РОЗДІЛ 3. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО РОСЛИННИЦТВА І ЗЕМЛЕРОБСТВА		68
Vasko O. A., Tyshchuk D. V., Hlushchenko L. A.	SPECIES COMPOSITION OF PATHOGENIC FUNGI AND SUSCEPTIBILITY OF MEDICINAL PLANTS	68
Баган А. В., Гордієнко Д. А.	ПІДБІР СОРТИМЕНТУ ДЕКОРАТИВНИХ КУЛЬТУР ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ МАЛОГО САДУ	72
Баган А. В., Дмитришина О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ ТА ВИРОЩУВАННЯ РОСЛИН ПРИ ОЗЕЛЕНЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ БУДІВЕЛЬ В УМОВАХ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА	74
Баган А. В., Маслівець О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ	76
Баган А. В., Мусієнко Н. О.	ВИРОЩУВАННЯ КІНОА (<i>CHENOPODIUM QUINOA L.</i>) ЯК ПЕРСПЕКТИВНОЇ НШЕВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ	80
Баган А. В., Мусієнко Н. О.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЧІА (<i>SALVIA HISPANICA L.</i>) В УКРАЇНІ	82
Баган А. В., Рощепа Д. О.	МЕТОДИ СТВОРЕННЯ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ У СЕЛЕКЦІЇ ТРОЯНД	84
Бараболя О. В., Храпач А. О.	ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ: ПОКРОКОВИЙ ПОСІБНИК	86
Барат М. Ю., Баган А. В.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО	92
Барат Ю. М., Дудка Є. О.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЖИМОЛОСТІ (<i>Lonicera caerulea L.</i>) У ПРОМИСЛОВОМУ САДІВНИЦТВІ	94
Білявська Л. Г., Буцький О. С., Білявський Ю. В.	ВРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗА ОПТИМАЛЬНОЇ НОРМИ ВИСІВУ НАСІННЯ В УМОВАХ ПОСУХИ ТА СТРЕСУ	96
Білявська Л. Г., Сидоренко Д. О., Червяк П. М.	ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ СОРТІВ СОЇ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	98

показники маси зерна з колоса були високи у сорту Хорс – 78 г. У інших сортів різниця по цьому показнику була в межах 0,01-0,03 г.

У 2023 році, показники врожайності були – 3,6-4,2 т/га (в середньому – 3,91 т/га). Високу врожайність показав сорт Хорс – 3,9-4,1 т/га (у 2023 р.), 2,8-3,0 т/га – у 2024 р. У 2024 р. – рівень врожайності був 2,6-3,0 т/га. Такий врожай показали – Святогор (2,6-3,0 т/га), Гермес (2,8-3,3 т/га), сорт Хорс (2,8-3,0 т/га). У 2025 р. – рівень врожайності ще зменшився, до рівня 1,8-2,4 т/га, за середнім показником – 2,03 т/га. Середня врожайність по сортах була наступною: максимально – 3,2 т/га – у сорту Хорс, 3,1 т/га – у сорту Гермес. По 3,0 т/га мали сорти Святогор та Адапт. Слід пам'ятати, що у досліді, оптимальною була норма витрати насіння або сівби – 4,5 млн. схожих насінин/га. Найбільш пристосовані до умов господарства, були відмічені сорти Хорс та Гермес, з урожайністю 3,1-3,2 т/га та при нормі висіву – 4,5 млн схожих насінин на гектар. Збільшення норми висіву до 5,5 млн схожих насінин на 1 га сприяло зниженню врожайності. Розрахунок економічної ефективності вирощування ячменю ярого (сорт Хорс та Гермес) показав, що за врожайності сорту Хорс (середнє за 3 роки) – 3,2 т/га, вартість продукції становила 20800 грн/га. Чистий дохід – склав 8500 грн, собівартість на 1 ц - 3843,8 грн. Рівень рентабельності сорту Хорс – 69,1 %. Рівень рентабельності сорту Гермес – 63,8 %. За сприятливих погодних умов, фактичний потенціал врожайності цих сортів може сягати 5-6 т/га. Встановлені результати вказують на доцільність вирощування ячменю ярого даних сортів, оскільки, при тих самих виробничих затратах, значно збільшується рівень рентабельності.

Бібліографія:

1. Рожков А. О., Чернобай С. В. Урожайність ячменю ярого сорту Докучаєвський 15 залежно від застосування різних норм висіву та позакореневих підживлень. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2014. № 4. С. 30-34.
2. Дубовик О. О. Особливості формування продуктивного стеблостою сучасних сортів ячменю ярого залежно від норм висіву насіння. *Селекція і насінництво*. 2012. Вип. 101. С. 272-278.
3. Лінчевський А.А. 95 років селекції ячменю в селекційно-генетичному інституті. *Збірник наукових праць СГІ-НЦНС*. 2012. Вип. 20 (60). С. 66-83.
4. Лінчевський А. А., Легкун І. Б. Нове ставлення до культури ячменю і селекція в умовах зміни клімату. *Вісник аграрної науки*. 2020. № 9. (810). С. 34-42.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ СОРТІВ СОЇ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Білявська Л. Г., Сидоренко Д. О., Червяк П. М.
Полтавський державний аграрний університет

Соя є ключовою стратегічною та продовольчою культурою в Україні. Вона має великий потенціал та можливості для використання [1]. Виробництво цієї культури має свої особливості. Завдяки складним ґрунтово-кліматичним умовам Полтавська область залишається перспективним регіоном для вирощування сої, де отримують високі врожаї та насіння високої якості. Однак зміни погодних умов створюють певні ризики та стресові фактори. Проте ретельне вивчення сортового складу культури та розкриття її потенціалу врожайності вимагає вдосконалення та модифікації технологічних елементів [2]. Вихід із складних ситуацій полягає у відборі оптимальних сортів шляхом визначення характеристик та властивостей сорту в конкретних умовах вирощування. Ці сорти допоможуть підвищити прибутковість господарства, збільшити виробництво сої та отримати високоякісний посадковий матеріал. Виробники сої хочуть вирощувати нові та перспективні сорти. Важливе значення має як виробниче, так і екологічне випробування нових сортів сої. Це пов'язано з тим, що погодні умови можуть по-різному змінювати існуючі властивості будь-якого сорту. Це пояснюється тим, що екологічні фактори мають значний вплив на врожайність насіння (близько 45-55 %). Навіть якщо інші фактори мають оптимальні параметри [3]. Тому, щоб отримати оптимальні дані з урахуванням погодних факторів і фактичних характеристик досліджуваних сортів, можна визначити їх позитивні та негативні аспекти і надати фактичну оцінку та перспективи отримання максимальних врожаїв [4].

Метою нашого дослідження було вивчення сучасних сортів сої різного походження та різних груп стиглості в умовах недостатньої вологості та нестабільних погодних умов, визначення виробничої цінності сортів. Тому щороку в умовах виробництва в лісостеповій зоні України висівають демонстраційні ділянки, що є досить важливим для ознайомлення фермерів регіону з сучасним асортиментом соєвих культур, їх станом та потенціалом, для відбору найбільш продуктивних і прибуткових сортів для виробників.

Об'єктами дослідження були сорти сої різного походження. Попередником була озима пшениця. Площа посіву для кожного сорту становила 0,01 га. Ширина ділянки – 2 м. Посів проводився в першій декаді травня. Сівалка – «Клен». Густина посіву – 700-750 тис. рослин/га. Відстань між рядками 45 см. Для боротьби з бур'янами на соєвих культурах використовували гербіцид «Базагран» (2,0 л/га). Усі обліки та спостереження проводили за стандартними методами [5]. Українські сорти: селекція Інституту землеробства НААН України (5 сортів) та ФГ «Грига» + ПДАУ МОН України (5 сортів). Іноземні сорти представлені компаніями FARMSAAT, Австрія (сорт Majestic), RAJT, Франція (сорти RJT Sirelia та RJT Satelia) та APSOV, Італія (Avril, Betty, Cindy, Mantra, Mandala, Fantine).

З урахуванням ботанічних і біологічних особливостей культури та умов землеробства на основі бази даних (2023-2025) були отримані наступні результати. Погодні умови були різними. У 2022 році умови для вегетації сої

були досить сприятливими. 2023 рік був оптимально сприятливим для отримання високого врожаю. У 2024 році умови були складними: під час формування та дозрівання стручків було кілька періодів значної посухи. Слід зазначити, що протягом вегетаційного періоду випало лише 102 мм опадів. Період 2025 року характеризувався поєднанням негативних факторів: посуха, шквали, коливання температури між днем і ніччю, висока хмарність та низькі температури повітря під час періоду проростання та бутонізації.

За середнім довгостроковим гідротермальним коефіцієнтом (ГТК) (1,1) в оптимальному 2022 році ГТК становив 1,0, у сприятливому 2023 році – 1,2, у посушливому 2024 році – лише 0,8, у 2025 році, стресовому та посушливому, – лише 0,7. Періоди посухи тривали 5-7 днів. Рослини негативно реагували на це явище. Воно значно обмежує розвиток рослин. А в умовах Полтавської області має велике значення в стримуванні потенціалу врожаю. Більш небезпечною є комбінована посуха, коли нестача води в ґрунті збігається з впливом сухого гарячого повітря. Під час сильної або тривалої посухи переважають деградаційні процеси і відбувається різке порушення функціонування систем життєзабезпечення рослини (затримка росту і розвитку). Посуха негативно впливає на елементи структури врожаю. Посухостійкість різних генотипів визначається змінами врожайності насіння, на яку безпосередньо впливають різні морфологічні та біологічні характеристики.

Було показано, що в 2023-2025 роках вегетаційний період тривав 92-114 днів. В середньому за 3 роки найкоротший вегетаційний період (92 дні) був у сорту «Антрацит». Стандартом у групі ранньостиглих сортів був сорт «Адамос» – 94 дні. У групі ранньостиглих сортів було найбільше сортів - 16 сортів різного походження. До групи середньоранніх сортів належать лише два сорти (Інститут сільського господарства Національної академії аграрних наук України). Вегетаційний період до 105 днів спостерігався у сортів Адамос, Анніт, Антрацит, Аквамарин, Алмаз, Мура, Арніка, Сіверка, Маджестік, RJT Sirelia, RJT Satelia, Avril, Cindy, Mantra, Mandala, Fantine. Найкоротший вегетаційний період спостерігався у сортів з вегетаційним періодом 94-98 днів: Адамос, Анніт, Антрацит, Аквамарин, Алмаз, Муза та Арніка.

Висота рослин сої за сортами (в середньому за роки досліджень) коливалася від 62 до 79,7 см. Сорт Адамос (ст.) мав мінімальну середню висоту рослин – 62 см. Більшість іноземних сортів (в середньому за 3 роки) мали показник 69-76,7 см. Сорти Полтавської селекції мали показник (у середньому за 3 роки) 62-79,7 см. Сорти Інституту землеробства НААН України – 63,3-74,7 см. Іноземні сорти є більш середньостиглими, з середньою висотою 69-76,7 см.

Висота нижнього кріплення бобу, у Полтавських сортів, становила 6,3-8,7 см. У сортів Інституту землеробства – 6,3-8,3 см. У іноземних сортів перший біб кріпився на висоті 8,3-11,0 см, в середньому – 9,88 см. У 2023 році, висота нижнього кріплення бобу, становила 8-13 см. У 2024 році – 7-11 см. У 2025 році (досить несприятливому році) – 4-9 см.

Середня врожайність насіння сої, за три роки, становила 1,7-2,8 т/га. У 2024 році – 1,7-2,8 т/га. У 2025 році, який був досить стресовим, він становив лише 1,3-2,3 т/га. Українські сорти, що належать до групи ранньостиглих (Київська та Полтавська селекція), показали середній урожай 1,7-2,6 т/га. Серед полтавських сортів, виділялися сорти Адамос, Анніт та Антрацит, з урожайністю 2,4-2,7 т/га. Середня вологість насіння, цих сортів, перед збиранням, становила 7,5-9,0 %. Сорти Муза, Арніка та Сіверка, показали урожай 2,0-2,2 т/га. Іноземні сорти – врожай 2,3-2,8 т/га. Сорти RJT Sirelia, RJT Satelia та Fantine показали хороші результати – врожай 2,6-2,8 т/га. Однак, середня вологість насіння, цих сортів перед збиранням, становила 12-13 %.

Були встановлені такі показники якості насіння сої: польова схожість – 87-96 %, лабораторна схожість – 92-95 %. Іноземні сорти також показали хороші результати – 94-98 % (Mantra, Mandala, Fantine – 97-98 %). Українські сорти показали результати 90-94 % (Адамос – 94 %). Вага 1000 насінин коливалася від 147 до 170 г, причому найвище значення було у сортів Антрацит і Алмаз – 170 г. У сортів Адамос і Аквамарин вага 1000 насінин становила 160-166 г. Серед вітчизняних сортів пошкодження насіння хворобами спостерігалось у сортів Адамос, Анніт, Антрацит, Алмаз, Муза та Арніка – 4-5 %, що не перевищувало порогу шкідливості та вимог до насіння. Бактеріозом було уражено 8,3 %. Насіння сортів полтавської та київської селекції, виявилось вільним від бактерій.

Розрахунок економічної ефективності показав, що сорт Fantine мав найвищу врожайність і найвищу рентабельність – 133,3 %. Новий сорт Annit також мав високий рівень рентабельності – 125 %, що доводить високу цінність сорту, його перспективи та конкурентоспроможність. Посушливі роки 2024-2025 були негативними, врожайність сої впала до 1,4-1,8 т/га. Тому, рентабельність нестабільних сортів була значно нижчою, ніж у сортів раннього терміну дозрівання.

Таким чином, виробники сої повинні звертати увагу і щорічно аналізувати результати демонстраційних ділянок, які зосереджені в кожній окремій зоні вирощування сої й сприяють розкриттю їх генетичного потенціалу. За результатами наших досліджень, виробникам у Полтавській області (Лісостепова зона України) можна рекомендувати такі сорти за високою врожайністю, оптимальною висотою рослини, висотою прикріплення бобів та низькою вологістю насіння перед збиранням: Адамос, Анніт, Антрацит, Муза, Арніка, Сіверка, RJT Sirelia, RJT Satelia та Fantine. Їхньою відмінною рисою є посухостійкість. Відмінність полягає у здатності швидко відновлювати фізіологічний стан рослин у стресових умовах.

Бібліографія:

1. Бабич А.О., Бабич-Побережна А. А. Селекція, виробництво, торгівля і використання сої у світі. К.: Аграрна наука, 2011. 548 с.
2. Іванюк С.В. Формування сортових ресурсів сої відповідно до біокліматичного потенціалу регіону вирощування. Корми і кормовиробництво. 2011. С. 34-40.

3. Білявська Л. Г., Білявський Ю. В. Виробниче випробування сортів сої в умовах недостатнього зволоження. *Сучасні аспекти і технології у захисті рослин : Міжнародна наук.-практ. інтернет-конференції*. 2022. Полтава. С. 60-62.
4. Білявська Л.Г., Пилипенко О.В. Поради щодо вибору сорту сої для виробника. *Agroexpert*. 2016. №3 (92). С. 26-27.
5. Широкий уніфікований класифікатор роду *Glycine max.* (L.) Merr.; підгот. Л. Н. Кобизева, В. К. Рябчун, О. М. Безугла [та ін.] / НААН, Ін-т рослинництва ім. В. Я. Юр'єва. Х., 2004. 37 с.

ВПЛИВ ПОКРИВНИХ КУЛЬТУР НА ВЛАСТИВОСТІ І МІКРОБІОЛОГІЧНУ АКТИВНІСТЬ ҐРУНТУ

Водяник О. В., Поспелов С. В., Жук Р. О.
Полтавський державний аграрний університет

Антропогенне кліматичне зміни суттєво впливають на сільське господарство у багатьох регіонах світу через глобальні порушення у розподілі опадів і прискорену втрату вуглецю з ґрунтів [10, 12]. Зміни, пов'язані з опадами, створюють подвійну загрозу: пересихання верхнього шару ґрунту під час посух спричиняє обмеження врожайності, тоді як інтенсивні зливи призводять до ерозії ґрунту. Покривні культури можуть ефективно підтримувати управління ґрунтовими й водними ресурсами, підвищуючи захист від ерозії, покращуючи інфільтрацію води й утримання вологи. Крім того, вони сприяють зростанню запасів вуглецю (C) та азоту (N) у ґрунті і зменшують втрати нітратів шляхом вимивання у нижні шари ґрунтового покриву [4–5].

У сучасному сільському господарстві покривні культури відіграють все більше значення для стабілізації агроценозів. Одним із питань, яке потребує подальших досліджень - оцінка ступеня та способів, якими основна культура отримує переваги від «кореневих слідів», залишених попередньою покривною рослиною. Це питання доступу коренів культур до підземних водних та поживних ресурсів, а також вплив на твердість й температуру ґрунту, що є суттєвим фактором для розуміння й управління ґрунтовими процесами [7].

Відомо, що корені попередніх рослин формують кореневі канали, які знижують опір проникненню коренів і сприяють їх росту у глибших шарах ґрунту, що обумовлено типом ґрунту. Після загибелі покривної рослини ці кореневі канали зберігаються в ґрунті і можуть повторно використовуватися наступною культурою, що полегшує розвиток її кореневої системи у глибині профілю та забезпечує доступ до більшого обсягу поживних ресурсів [1, 11]. Такий механізм особливо важливий для підтримання росту культури в умовах тривалої посухи. Враховуючи варіабельність типів, довжини і щільності коренів у різних видів рослин та ґрунтових профілях, вибір покривних культур, вирощуваних монокультурою або в сумішах, є важливою агрономічною стратегією.